

ANCA ELISABETA TATAY
CORNEL TATAI-BALTĂ

ARTA GRAFICĂ
a cărților românești vechi
tipărite la BRAȘOV
(1805-1827)

Cuprins

ARGUMENT.....	9
BRAȘOVUL - IMPORTANT CENTRU TIPOGRAFIC DIN TRANSILVANIA (1539-1827).....	11
ORNAMENTICA MINORĂ: FOI DE TITLU, FRONTISPICII, VINIETE, SIGILII (1805-1827).....	21
ILUSTRAȚIILE CĂRȚILOR TIPĂRITE LA BRAȘOV (1805-1827).....	37
Bucoavnă, 1805.....	37
Ceaslov, 1806.....	40
Psaltire, 1807.....	45
Octoih mic, 1810.....	46
Evhologhion, 1811.....	46
Ușa pocăinței, 1812.....	49
Paraclisul Sfântului Haralambie, 1815.....	66
Bucoavnă, 1816.....	69
Bucvar bulgăresc, 1824.....	69
Paraclisul Sfântului Haralambie și a Sfântului Mina, 1824.....	72
Ceaslov, 1826.....	74
Psaltirea în versuri, 1827.....	76
CONCLUZII.....	79

LISTA CĂRȚILOR DE BRAȘOV ȘI ORNAMENTAȚIA ACESTORA (1805-1827).....	81
Lista de prescurtări:.....	93
LISTA ILUSTRĂȚILOR DIN CĂRȚILE ROMÂNEȘTI TIPĂRITE LA BRAȘOV (1805-1827).....	94
BIBLIOGRAFIE ORIENTATIVĂ.....	97
THE GRAPHIC ARTS OF THE EARLY ROMANIAN BOOKS PRINTED IN BRAȘOV (1805-1827). ABSTRACT.....	111
REPRODUCERI – FOI DE TITLU.....	115
REPRODUCERI – FRONTISPICII, VINIETE ȘI SIGILII.....	149
REPRODUCERI – ILUSTRĂȚII ȘI ANALOGII.....	163
ÎNDICE GEOGRAFIC.....	229
ÎNDICE DE NUME DE PERSOANE.....	233

Argument

Istoria cărții sau a tiparului românesc și european constituie un domeniu de cercetare științifică fascinant, dificil și meticulos. În acest sens suntem întru totul de acord cu afirmația cercetătoarei ieșene Elena Chiaburu: „Pentru conturarea complexității fenomenului și determinarea locului cărții și a tiparului în societatea românească a secolelor XVII–XIX, ansamblul documentelor care ar trebui cercetate este atât de mare, încât nici o minte organizată nu l-ar putea cuprinde. Întreprinderea nu poate reuși decât dacă subiectul este redus la unele dintre fațetele sale, care să fie investigate sistematic, și prin conjugarea eforturilor să se obțină imaginea cât mai completă și corectă a locului și rolului cărții într-o societate”.

Încă din anul 1929, istoricul de artă Alexandru Busuioceanu atrăgea atenția asupra valorii culturale și artistice cu totul speciale a xilogravurii cărții românești: „Un capitol întreg, dintre cele mai de preț ale artei noastre vechi s-ar rotunji totuși ușor, când, de la carte la carte și de la tiparniță la tiparniță s-ar urmări lucrul mereu înnoit și variat al acestor gravuri”. Ulterior, de-a lungul anilor, au fost efectuate unele investigații, mai mult sau mai puțin complexe și complete, asupra unor centre tipografice în care arta gravurii a cunoscut succese remarcabile, cum sunt: Mănăstirea Neamț (1940), Blaj (1995), Râmnic (1998), Sibiu (2007, 2018), Buda (2010, 2011) sau București (2015).

De asemenea, au fost elaborate studii referitoare la evoluția xilogravurii din cărțile românești vechi din secolele XVI–XIX, adăpostite în reviste sau cărți de specialitate, precum și o serie de volume care

tratează unele aspecte ale graficii românești după cum se poate constata din bibliografia selectivă pe care o oferim la sfârșitul lucrării noastre.

Pe lângă ornamentica minoră, alcătuită din diferite chenare de foi de titlu și patruzeci și cinci de frontispicii, viniete și sigilii gravate, existente în cărțile românești vechi tipărite la Brașov între anii 1805–1827, se impun cele douăzeci și patru de ilustrații care conțin cu precădere teme religioase, dar și laice, fiind gravate îndeosebi în lemn, dar și în metal. În cele ce urmează, pornind de la bibliografia aferentă, propunem o analiză iconografică și stilistică a lor, dorind prin acest demers să creăm o imagine cât se poate de clară și de concludentă privitoare la grafica brașoveană din primele decenii ale secolului al XIX-lea, pentru a-i înțelege locul și mesajul în contextul mai larg al graficii de carte românească veche.

Nu în ultimul rând, dorim să le mulțumim pentru sprijinul acordat colegilor și prietenilor Ioana Feodorov, Nicolae Sabău, Cristina Bogdan, Monahia Atanasia Văețiși, Ruxandra Moașa Nazare, Elena Chiaburu, Valentin Trifescu, Attila Varga, Daniela Lupu și Igor Cereteu.

Autorii